

Senki sem sziget

„Senki sem különálló sziget; minden ember a kontinens egy darabja, része az egésznek; ha egy göröngyöt mos el a tenger, Európa lesz kevesebb, éppúgy, mintha egy hegyfokot mosna el, vagy barátaid házát, vagy a te birtokod. Minden halállal én leszek kevesebb, mert egy vagyok az emberiséggel. Ezért soha ne kérdezd, kiért szól a harang: érted szól.” E sorokat nem válságokkal terhelt napjainkban írták, hanem háromszáz évvel ezelőtt. John Donne angol költő szavai mégis talán ma váltak különösen aktuálissá. Az idézetet a második világháború elején Hemingway tette ismertté, *Akiért a harang szól* című regényével, amelyben a spanyol polgárháborút örökítette meg.

Az idézet azonban nemcsak a szétforgácsoló emberiség, az egymás ellen acsarkodó emberek, csoportok, országok önpusztító halálának vészjósló lélekharangját kongatta meg, hanem egy szebb jövő távlatainak keresésére is ihletett. Thomas Merton híres könyvének címe is Donne-t idézi: „Senki sem sziget”. Ezt írja: „Minden ember hozzám tartozó részecske, hiszen én is része, tagja vagyok az emberiségnek. Minden keresztény a saját testem egy darabja, mert mi mind tagjai vagyunk Krisztusnak.” Ellentétes a keresztény lelkülettel, ha valaki faja, vallása, bőrszíne alapján bárkit is kirekeszt az emberiség nagy családjából — bármilyen megokolással tegye is. A történelmi példák intenek: az ilyen ideológiák tragédiákat idéznek elő.

Ugyanebben az időben vázolja fel a kozmikus fejlődés hatalmas költői vízióját Teilhard de Chardin. Az evolúció az emberben új irányt vesz. Értelmével meghódítja ugyan a kozmoszt, ezt azonban csak az egymásért és egymással vállalt közösségben tudja megtenni, amelynek végcélja, „Omega-pontja” a mindent átölelő szeretet, Krisztus. Ahogy Henri de Lubac mondta róla: „Teilhard pontosan abban az órában jött, amikor az emberiség tudatára ébred annak, hogy sorsa közös.” Teilhard szerint: „A Világ félelmetes méretű nagysága lassacskán felfelé összpontosul, míg majd szeretve vonzó energia-fókuszban átalakul. (...) Akkor majd minden ember megérti, hogy bármikor és bármilyen nehéz helyzetben nemcsak szolgálhatja, de minden dologban szeretheti is a fejlődésében szeretettől terhes világegyetemet.”

Gyönyörű a fejlődésnek e végtelen távlata, de kérdés: nem csupán jámbor álmódzás mindez? Mi valósítható meg ebből a „való világban”, amelyben mintha erősebbnek bizonyulnának a széthúzás, az ellenségeskedés, az egyéni vagy csoportos önzés erői? Felülről, a kozmoszból nézve a Föld csodálatosan változatos, oszthatatlanul egyetlen világ. Ideleenn, alulról nézve: mindenfelé népek és törzsek, politikai és gazdasági érdekek feszülnek egymásnak, ádáz küzdelemben. Eljut-e valaha az ember annak felismerésére, hogy sorsa közös: mindenki ugyanannak a bolygónak része, csak összefogva juthatunk előbbre?